

ABOUT ENTERPRISE'S SOLVENCY AND THE METHODS OF ITS ANALYSIS

Rositsa Ivanova

UNWE – Sofia, Republic of Bulgaria, Rosi_Ivanova@abv.bg

Abstract: Solvency is a key indicator that characterizes the financial position and the financial stability of an enterprise.

The issue of solvency is relevant at all stages and phases of enterprise's development. The relevance of this issue is due to the fact that solvency is a key business indicator that characterizes enterprise's capability to:

- 1) settle its current liabilities to different creditors – financial institutions, suppliers, tax and social security system, etc.;
- 2) settle its liabilities in long-term perspective;
- 3) organize and carry out its normal course of business in flawless and routine manner;
- 4) achieve and maintain stable financial position and financial equilibrium;
- 5) continue as going concern and keep on functioning successfully from operational and strategic point of view.

The information obtained from the enterprise's solvency analysis is intended for a wide range of internal and external users. Such information is crucial and useful for the owners of the capital, the financial management and the management in general for the purposes of making informed, justified and effective decisions for the management of the enterprise and its business.

The information obtained from the enterprise's solvency analysis is useful for the various creditors of the enterprise – financial institutions, suppliers, National Revenue Agency, etc.

The objective of this publication is to present the indicators for analysis and assessment of enterprise's solvency and to suggest on this basis guidelines for improvement of its analysis methods. The following tasks have been defined to achieve this objective:

- 1) to clarify the nature of the term “solvency”;
- 2) to distinguish the terms “solvency” and “liquidity” and to identify their specific features;
- 3) to define and classify the indicators for analysis and assessment of enterprise's solvency;
- 4) to define the improved methods for analysis of enterprise's solvency.

Various scientific methods have been used in the process of this study – induction, deduction, analysis and synthesis, as well as the relevant methods of the financial and business analysis – the methods of comparison, elimination, etc.

The study of enterprise's solvency-related issues is based on the historic-logical and systemic approach. The author believes that namely the systemic approach perspectives may contribute to the identification and study of the objectively existing relations and dependences among the individual aspects of enterprise's business and to the determination of the power and the direction of the impact of the factors on the occurred changes in the resultative indicators' values. This point of view of the author allows to analyze and assess the enterprise's solvency from two perspectives:

- 1) as a separate object of the analysis (resultative indicator);
- 2) as a factor affecting the dynamics of other key business indicators, such as the effectiveness of the enterprise's business.

Keywords: solvency, indicators, methods, analysis, information

ПО ВЪПРОСА ЗА ПЛАТЕЖОСПОСОБНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО И МЕТОДИКАТА ЗА НЕЙНИЯ АНАЛИЗ

Росица Иванова

УНСС – София, Р. България, Rosi_Ivanova@abv.bg

Резюме: Ключов показател, характеризиращ финансовото състояние и финансовата стабилност на предприятието, е платежоспособността.

Въпросът за платежоспособността е актуален на всички фази и етапи от развитието на предприятието. Актуалността на този въпрос се поражда от обстоятелствата, че платежоспособността е ключов бизнес индикатор, който характеризира способностите на предприятието да:

- 1) погасява в срок текущите си задължения към различните кредитори – финансови институции, доставчици, данъчната и социалната система и др.;
- 2) обслужва задълженията си в дългосрочна перспектива;
- 3) организира и осъществява безпроблемно и ритмично нормалната си дейност;
- 4) постигне и поддържа стабилно финансово състояние и финансово равновесие;
- 5) продължи да бъде действащо предприятие и да функционира успешно в оперативна и стратегическа перспектива.

Резултатната информация от анализа на платежоспособността на предприятието е предназначена за широк кръг вътрешни и външни потребители. Тази информация е с важно значение и полезност за собствениците на капитала, финансовия мениджмънт и въобще за мениджмънта за изработването и вземането на информирани, обосновани и ефективни решения за управлението на предприятието и неговия бизнес.

Получената от анализа на платежоспособността информация е полезна за различните кредитори на предприятието – финансовите институции, доставчиците, Националната агенция за приходите и др.

Поставената в статията цел е да се представят показателите за анализ и оценка на платежоспособността на предприятието и на тази основа да се предложат насоки за усъвършенстване на методиката за нейния анализ. За постигането на тази цел са поставени следните задачи:

- 1) да се изясни същността на понятието „платежоспособност“;
- 2) да се разграничат понятията „платежоспособност“ и „ликвидност“, като се изведат техните специфични особености;
- 3) да се обосноват и класифицират показателите за анализиране и оценяване на платежоспособността на предприятието;
- 4) да се обоснове подобрената методика за анализ на платежоспособността на предприятието.

В процеса на изследването са използвани различни методи на научното познание – индукция, дедукция, анализ и синтез, както и съответни елементи от метода на финансово-стопанския анализ – методите на сравнението, елиминирането и др.

Изследването на проблемите, свързани с платежоспособността на предприятието, е базирано на историко-логическия и системния подходи. Убеждението на автора е, че именно от позициите на системния подход могат да се разкрият и изследват обективно съществуващите връзки и зависимости между отделните аспекти от дейността на предприятието, да се установи силата и посоката на влияние на факторите върху настъпилите изменения в стойностите на резултативните показатели. Тази позиция на автора позволява платежоспособността на предприятието се анализира и оценява от две гледни точки:

- 1) като самостоятелен обект на анализа (резултативен показател);
- 2) като фактор, оказващ влияние върху динамиката на други ключови бизнес индикатори, например върху ефективността от дейността на предприятието.

Ключови думи: платежоспособност, показатели, методика, анализ, информация

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Платежоспособността е ключов бизнес показател за анализ и оценка на дългосрочната способност на предприятието да обслужва своите задължения съобразно сроковете за тяхното погасяване. Въпросът за платежоспособността е актуален на всички фази и етапи от развитието на всяко едно предприятие. Поради това нашето убеждение е, че е необходимо да се изясни същността на платежоспособността, нейните допирни точки и същевременно с това различията с ликвидността на предприятието. На тази основа може да се подобри методиката за анализ на платежоспособността на предприятието като самостоятелен обект на анализа. Погледнато от друга гледна точка платежоспособността е пряко свързана с ликвидността и рентабилността на предприятието. Същевременно с това тя е фактор, който оказва непосредствено влияние върху финансовото състояние и финансовата стабилност на предприятието. Следователно платежоспособността оказва влияние и върху постигането и поддържането от предприятието на финансово равновесие, разглеждано във взаимните връзки и зависимости между три важни икономически категории, съществуващи обективно в реалната стопанска и финансова практика. Става дума за финансовата стабилност, рентабилността и ликвидността на предприятието.

2. СЪЩНОСТ НА ПЛАТЕЖОСПОСОБНОСТТА КАТО ОБЕКТ НА АНАЛИЗА

Ще разгледаме няколко важни въпроса при изясняването на същността на платежоспособността на предприятието.

Първият въпрос е свързан с нормативното регламентиране на платежоспособността в счетоводното законодателство на Република България. В Национален счетоводен стандарт 29 (НСС 29, 1995) „Показатели

за финансово-счетоводен анализ на предприятието“ е посочено, че „показателите за финансова автономност са количествени характеристики на степента на финансовата независимост на предприятието от кредиторите“. Като показател за финансова автономност е посочен коефициентът на финансова автономност (платежоспособност), стойността на който се изчислява като отношение между собствения и привлечения капитал. (Тимчев, 1995, с.19). По наше мнение коефициентът на финансова автономност не показва способността на предприятието да изплаща в срок своите текущи задължения. Основанията за това са следните. От начина на изчисляване на коефициента на финансова автономност, посочен по-горе, се вижда, че в числителя участва размера на собствения капитал. В състава на собствения капитал, според начина на неговото формиране, участват следните елементи: основен капитал; резервен капитал; финансов резултат. Собственият капитал е дългосрочен източник за финансиране придобиването на активи и на дейността на предприятието. Същевременно с това в състава на привлечения капитал участват както дългосрочни, така и краткосрочни капиталови източници. От тази гледна точка може да се направи извода, че при установяването и оценката на платежоспособността вниманието се насочва към способността на предприятието с дългосрочни собствени капиталови източници да покрива както своите дългосрочни, така и краткосрочните си задължения. Заедно с това собственият капитал е въплътен в различни имуществени форми (активи). От гледна точка на продължителността на участие на собствения капитал в стопанския оборот на предприятието той се разграничава на собствен основен капитал и на собствен оборотен капитал. Собственият основен капитал е въплътен в дълготрайните активи, а собственият оборотен капитал – в краткотрайните активи на предприятието. Считаме, че е опасно предприятието да се стреми да погасява своите текущи (краткосрочни) задължения със собствен основен капитал. По същество дълготрайните активи се характеризират с бавна ликвидност. Едва ли е целесъобразно и полезно за бизнеса елементи от състава на дълготрайните активи да бъдат превръщани в парична форма, за да могат да бъдат покривани текущи задължения на предприятието. Ако подобно обстоятелство се допусне, то това става при неизгодни за предприятието условия. Подобна практика оказва отрицателно влияние върху финансовата стабилност на предприятието.

На второ място, по мнение на утвърдени български автори в областта на анализа на стопанската дейност (Ваклиев и кол., 1979, с.198) „за да може да извършва своята стопанска дейност промишленото предприятие (според мен всяко предприятие – бел. Р.И.) трябва да бъде и платежоспособно. Под платежоспособност се разбира неговата възможност с разполагаемите средства да посреща предстоящите си плащания. ... За едно промишлено предприятие се казва, че е платежоспособно, когато средствата, с които разполага, превишават или поне са равни на плащанията, които предстои да извърши. Отношението между разполагаемите средства и предстоящите плащания се нарича коефициент на платежоспособност. Колкото този коефициент е по-голям от единица толкова по-платежоспособно е предприятието.“

На трето място, прегледът на специализираната литература показва, че платежоспособността се разглежда, също така, като потенциална способност на предприятието да изплаща своите задължения въобще, а не като конкретна възможност за погасяване на текущите му задължение към даден момент. Както посочва М. Начкова (Начкова, 2010, с.53) „в условия на световна финансова криза възниква необходимост от промяна на действащия метод за определяне на границата на платежоспособност на ... (предприятието – доб. Р.И.) поради високите нива на риска от изпадане в неплатежоспособност или в несъстоятелност. Този метод може да бъде усъвършенствен за цел подобряване на ... неговата платежоспособност (платежоспособността на предприятието – доб. Р.И.).“

На четвърто място, следва да се отбележи, че твърде често в специализираната литература се посочва, че понятията „платежоспособност“ и „ликвидност“ се използват с едно и също значение, но те не винаги се покриват. Счетоводният баланс на едно предприятие може да показва добра ликвидност, а предприятието да се намира в състояние на неплатежоспособност. Това е така, защото ликвидността, установявана по данни от баланса, изразява статичното положение.“ (Дочев, 2014, с.67)

На пето място, изясняването на същността на платежоспособността се извършва от гледна точка на обективно съществуващата зависимост между ликвидността и рентабилността. Според Я. Христозов (Христозов, 2016, с.38) „Проблемът с платежоспособността често е свързан със стремежа за висока рентабилност поради обратнопропорционалната зависимост между ликвидност и рентабилност. Осигуряването на спешна ликвидност става редовно срещано явление, а в повечето случаи се набавя чрез неизгоден оборотен заем или, в по-добрия случай, на финансовите мениджъри се налага да предприемат всевъзможни действия за предсрочна изискуемост на вземанията. Би следвало да се направи уточнението, че понятията „ликвидност“ и „платежоспособност“ не са синоними – ликвидността е показател за платежоспособност. По-високата ликвидност води до платежоспособност, а по-ниската – понякога до неплатежоспособност. ... Желанието за по-висока платежоспособност и ограничаване на риска може да

доведе до изваждане на свръхрезерви от пари от кръгооборота на предприятието и да намали неговия финансов резултат. От друга страна, стремежът към по-висок резултат може да доведе до дефицит в ликвидността. “Подобно становище изразява М. Начкова, като според нея (Начкова, 2010, с.62) „преценката за платежоспособността се затруднява и от факта, че процесите на възникване на ... задължения, формирането на печалбата и определянето на платежоспособността протичат срещуположно. Въпросът е, колко капитал трябва да притежава ... (едно предприятие – доб. Р.И.), за да не изпадне в несъстоятелност в един определен период от време? Колко важен е и рискът от несигурност при определяне на капиталовата потребност? Отговорът на тези въпроси е, че пренебрегването, респ. непризнаването на този риск предизвиква като резултат минаване под границата на обезпеченост с капитал.” Споделяме подобно становище. Нееднократно сме изразявали нашето мнение, че между ликвидността и рентабилността съществува обективно обратнопропорционална зависимост. (Иванова, 1996, с.84; Иванова, 2020, с.134) С увеличаване на степента на ликвидност на предприятието, рентабилността намалява, и обратно. Като се вземе под внимание обстоятелството, че ликвидността е показател за платежоспособност, то при анализа следва да се отчита зависимостта между ликвидността и рентабилността на предприятието.

На шесто място, платежоспособността се разглежда от гледна точка на финансовата теория за формирането на капиталовата структура на предприятието, като същевременно с това тя се обвързва с ефективността и задължността. По наше мнение подобен възглед е резонен от гледна точка на финансовото равновесие на предприятието, разглеждано като симбиоза между рентабилността, ликвидността и финансовата стабилност. Тук се акцентира именно върху обективно съществуващите връзки между ефективността, задължността и платежоспособността. Според С. Трифонова (Трифенова, 2016, с.154), ефективността – това е „оценка на дейността (на предприятието – доб. Р.И.) на основата на икономическите бази: инвестиран капитал; собствен капитал; приходи; пълни разходи; себестойност“. По същество това са част от базите за изчисляване на рентабилността на предприятието в качеството ѝ на ключов обобщаващ относителен показател за анализ на ефективността от дейността на предприятието, както и елемент на системата, описваща финансовото равновесие на предприятието или неговото нарушаване. Същевременно с това връзката между ефективността и платежоспособността се обосновава именно от гледна точка на финансовата теория за формирането на капиталовата структура на предприятието. С. Трифонова е посочила, че (Трифенова, 2016, с.169) „анализът на зависимостта „ефективност – платежоспособност“ се гради по модели за финансовото състояние на предприятието. За разграничаване на видовете комбинации от проявленията на зависимостта „ефективност – платежоспособност“ на база на балансовата субстанция се ползват два главни критерия: първи критерий: степен на осигуряване (покрытие, възстановяване) на дълготрайните активи със собствен капитал. Определя се сумата на собствения оборотен капитал на обособеното предприятие ..., (която – доб. Р.И.) изразява дългосрочната платежоспособност на база формирания собствен капитал на предприятието. Втори критерий: степен на осигуряване с необходимите оборотни ресурси – тя се установява като наличието на текущ (краткосрочен) оборотен капитал на предприятието.“ По наше мнение при изясняване на зависимостта между ефективността и платежоспособността следва да се отчита обективната връзка между рентабилността и платежоспособността на предприятието. По-скоро, в изразеното становище, посочено по-горе, се набляга на показателите, характеризиращи структурата на собствения капитал на предприятието от гледна точка на продължителността на неговото участие в стопанския оборот на предприятието. Именно от тази гледна точка собственият капитал може да се разграничи на собствен основен и на собствен оборотен капитал. Собственият оборотен капитал се изчислява като разлика между общия размер на собствения капитал и размера на дълготрайните активи на предприятието. От гледна точка на финансовата стабилност на предприятието собственият оборотен капитал следва перманентно да се съпоставя с нетния оборотен капитал, изчислен като разлика между краткотрайните активи и краткосрочните пасиви. При положение, че всички дългосрочни задължения са използвани като източник за формиране на дълготрайните активи, то нетният оборотен капитал по същество изразява собствените оборотни средства (собственият оборотен капитал) на предприятието (златно правило за финансиране на бизнеса). Именно от гледна точка на капиталовата структура и финансовото състояние на предприятието се изяснява същността на платежоспособността. С основание се отбелязва, че платежоспособността е икономическа категория. Посочва се, че платежоспособността – това е „оценка на финансовото състояние на предприятието: дългосрочна: покритие на собствения капитал над дълготрайните активи. Текуща: наличие на оборотен капитал“ (Трифенова, 2016, с.154), както и че „платежоспособността – дългосрочна и краткосрочна – изразява степента на положителното използване на съответния капитал.“ (Трифенова, 2016, с.143)

По отношение на връзката между задължността и платежоспособността С. Трифонова е посочила, че задължността на предприятието се свързва с (Трифенова, 2016, с.154) „оценка на видовете несигурност

(риск) за стопанската дейност: ливъридж (капиталов лост) = Привлечен капитал / Собствен капитал; = Привлечен капитал / Инвестиран капитал.“ За анализиране и оценяване на задлъжнялостта на предприятието се прилагат показатели, характеризиращи общата структура на капитала. Това са коефициентът на привлечения капитал и коефициентът на задлъжнялост (ливъридж). Както е посочено „както задлъжнялостта, така и платежоспособността, играят много съществена, макар и спомагателна, роля по отношение на базисната оценъчна категория за ефективността, която е средоточието на финансовия анализ и оценка на състоянието на предприятието. (Трифонова, 2016, с.143-144) Считаме, че задлъжнялостта и платежоспособността играят не спомагателна, а основна роля при анализа и оценката на финансовото състояние и финансовата стабилност на предприятието.

Според П. Петров (Петров, 2014, с.126) „от гледна точка на кредиторите са важни два аспекта, свързани с финансовото състояние на всяко предприятие, които имат пряко отношение към степента на риск от невръщане на дължимите им суми.“ Именно от гледна точка на способността на предприятието да изплаща своите задължения авторът изяснява същността на платежоспособността. По мнение на П. Петров (Петров, 2014, с.126) „анализът ... на платежоспособността и възможностите за обслужване на дълга ... (се базират на – доб. Р.И.) следните логически връзки: платежоспособност – в краткосрочен аспект – ликвидност, в дългосрочен – финансова задлъжнялост; обслужване на дълга – печалба, позволяваща плащането на лихви и главници.“

Платежоспособността се свързва с финансовото състояние на предприятието и методиката за неговия анализ и от други автори. Това се вижда от становището на М. Начкова, че „анализът на платежоспособността е свързан с анализирането и контролирането на финансовото състояние ... (на предприятието – доб. Р.И.), с оглед да се защитят интересите на инвеститорите, вложили средствата си ... (в него – доб. Р.И.)“ (Начкова, 2019, с.40) Същевременно с това „анализът на специфичните показатели за определяне на доходността, платежоспособността и ликвидността ... (на предприятието – доб. Р.И.) дава надеждна база за изразяване на одиторско мнение относно спазването на счетоводния принцип „Действащо предприятие“. (Начкова, 2019, с.41)

По наше мнение платежоспособността е икономическа категория. Платежоспособността характеризира способността на предприятието да погасява своите задължения точно в моментите, когато настъпват сроковете за тяхното плащане.

3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПЛАТЕЖОСПОСОБНОСТТА

При обосноваването на показателите за анализ и оценка на платежоспособността следва да се вземат под внимание редица обстоятелства.

На първо място споделяме становището, че „във връзка с платежоспособността на промишленото предприятие (според нас, на всяко предприятие – доб. Р.И.) трябва да се отбележи, че не е правилно тя да се установява в края на отчетния период, а постоянно да се полагат грижи за събиране на вземанията, да се държи сметка за готовността да се посрещат плащанията.“ (Ваклиев и кол., 1979, с.199) Считаме, че е необходимо да се изчисляват и използват средните размери както на краткотрайните активи и елементите от техния състав, така и на краткосрочните задължения.

На второ място базирайки се на становището за разграничаването на платежоспособността в краткосрочен и дългосрочен аспект, се предлага използването на показател, характеризиращ абсолютната краткосрочна платежоспособност на база текущ оборотен капитал. Този показател за краткосрочна платежоспособност се „изчислява като отношение на краткотрайните активи и краткосрочните пасиви. ... Краткосрочната платежоспособност се изчислява за ограничен период, като често предпоставя детерминирането в перспектива на входящите и изходящите парични потоци на предприятието.“ (Трифонова, 2016, с.167) Дългосрочната платежоспособност се „определя като производна на анализа на капиталовата структура (собствен и привлечен капитал) на предприятието. ... Използването на елементите на капиталовата структура за оценка на финансовата ситуация на предприятието преобладаващо се характеризира като дългосрочна задлъжнялост. Реално превишаването (покритието) на собствения над привлечения капитал е гаранция за платежоспособно изплащане на дълга за продължителен диапазон.“ (Трифонова, 2016, с.167) Споделя се становището, че може „като вид дългосрочна платежоспособност да се квалифицира и тази, която се представя от т.нар. дългосрочен собствен оборотен капитал. Тя представлява покритието на дълготрайните активи със собствен капитал, като и двата компонента са формирани с дългосрочно предназначение.“ (Трифонова, 2016, с.167-168)

На трето място се предлагат показатели за анализиране и оценяване на платежоспособността, които се отъждествяват с ликвидността. Като такива показатели се посочват „ликвидни активи, експресна платежоспособност (бързият показател или т.нар. „киселинен тест“), текуща платежоспособност и

ликвидност, а именно: Ликвидни активи = Краткотрайни активи - Материални запаси; Експресна платежоспособност = Ликвидни активи : Краткосрочни пасиви = (Краткотрайни активи - Материални запаси) : Краткосрочни пасиви; Текуща платежоспособност = Краткотрайни активи : Краткосрочни пасиви.“ (Трифенова, 2016, с.172) Не споделяме становището, че „100%-та експресна платежоспособност, т.е. равенството между бързоликвидните активи (пари, вземания, краткосрочни инвестиции, разходи за бъдещи периоди) и краткосрочните пасиви, е добър атестат за платежоспособността.“ (Трифенова, 2016, с.172) Основание за това наше становище е обстоятелството, че в състава на бързоликвидните активи не следва да се вземат разходите за бъдещи периоди, тъй като те не са в чист вид актив, както и че те по същество са изходящ паричен поток, а не средства, посредством които могат да се погасяват текущи задължения на предприятието. Заедно с това в състава на бързоликвидните активи не следва да се включват просрочените вземания, както и вземанията с изтичащ срок на събираемост.

В тази група от становищата относно показателите за платежоспособност бихме посочили мнението на И. Дочев, според което „коэффициентът на обща ликвидност се приема само за приблизителен критерий за платежоспособност, разбирана като възможност за бързо уреждане на краткосрочните пасиви“ (Дочев, 2014, с.68), както и че „реалната платежоспособност ще зависи най-малко от следните фактори: а/ установената по баланса ликвидност от кой вид е; б/ какъв е паричният баланс между полученото кредитиране от доставчиците и предоставеното на клиентите; в/ договорените падежи на плащанията към доставчиците и вземанията от клиентите.“ (Дочев, 2014, с.68)

Въз основа на изложеното можем да представим системата от показатели за анализиране и оценяване на платежоспособността на предприятието. Коэффициентът на платежоспособност, известен още като коефициент на текуща платежоспособност, се изчислява като отношение на краткотрайните активи към краткосрочните задължения на предприятието. Стойността на този коефициент следва да е по-голям от единица, което означава, че с наличните си краткотрайни активи предприятието е способно да покрие краткосрочните си задължения. Приложение намира съотношението между вземанията и задълженията, чиято стойност следва да бъде около единица. Показател за наличието на дългово финансиране е съотношението между активите и собствения капитал, което показва обезпечеността на един лев собствен капитал с активи. Интересен е и показателят, изчислен като отношение на дългосрочните пасиви към размера на собствения капитал.

4.ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Информацията, получена от анализа на платежоспособността на предприятието, следва да се използва за постигането на балансираност в следните направления.

На първо място приходите следва да покриват разходите, т.е. предприятието следва да се стреми към постигане на положителни финансови резултати за последователни отчетни периоди.

На второ място следва да се постига положителен нетен паричен поток както от оперативната дейност, така и от всички дейности на предприятието.

На трето място при финансирането на активите следва да се постигне балансираност между сроковете на изискуемост на капиталовите източници и сроковете на използване на активите, финансирани чрез тях.

На четвърто място е необходимо да се постигне балансираност между полученото кредитиране от доставчиците и предоставеното кредитиране на клиентите по срокове на плащане на задълженията и на получаване на вземанията.

По този начин анализът, оценката и управлението на платежоспособността е обективна предпоставка за постигането и поддържането на финансово равновесие на предприятието.

Литература

Национален счетоводен стандарт 29 „Показатели за финансово-счетоводен анализ на предприятието“. (1995). ПМС № 151/25.07.1995 г., отменен с ПМС № 65/1998 г. София.

Ваклиев, Г., Колев, Д., Калчев, С., Николов, Н., & Найденов, М. (1979). *Анализ на стопанската дейност*. Изд. „Наука и изкуство“. София.

Дочев, И. (2014). *Платежоспособност и ликвидност на предприятието*. Електронно списание на ИДЕС. бр.1/2014 г.

Иванова, Р. (1996). *Методически проблеми на анализа на ликвидността на фирмата*. Издателска къща „Християнин“. София.

Иванова, Р. (2020). *Относно връзката рентабилност – ликвидност и нейното използване при анализа*. Електронно списание на ИДЕС. бр.4/2020 г.

- Иванова, Р. (2020). *Анализ на рентабилността на активите на предприятието /на примера на промишлени предприятия/*. ИК УНСС. София. ISBN 978-619-232-325-7
- Начкова, М. (2010). *Особености в дейността и счетоводството на застраховател в несъстоятелност и ликвидация*. УИ „Стопанство“. София. ISBN 978-954-644-115-7
- Начкова, М. (2019). *Специфични обекти на финансовия одит в договорните фондове*. Годишник на ИДЕС за 2018 г. ISSN 1314 – 8990
- Петров, П. (2014). *Практически анализ на финансовите отчети. Концепции и примери*. „Сиела норма“ АД. София.
- Тимчев, М. (1995). *Новите национални счетоводни стандарти и как на практика да оповестим финансово-счетоводния анализ съобразно изискванията на НСС 29*. изд. „Протед“. София.
- Трифонов, С. (2016). *Оценка на факторното влияние на задлъжнялостта и платежоспособността върху ефективността на предприятието*. СА „Д. Ценов“, том С XIX. Свищов. ISSN 0861 – 8054
- Христозов, Я. (2016). *Някои основни въпроси относно осигуряването на платежоспособност в предприятието*. сп. Народостопански архив, СА „Д. Ценов“, книга 3. Свищов.